

УДК 339.9:330.34

**ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГЛОБАЛЬНОЇ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ**

DOI 10.30838/ P.ES.2224.290818.26.206

**Литвин М. В., к.е.н.,
Фролов О. В.***Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара*

У статті досліджено глобальну конкурентоспроможність України в 2017 році, умови формування національної конкурентоспроможності та проблеми економічного розвитку України. Зазначено важливе місце глобальної конкурентоспроможності на сучасному етапі економічного розвитку. За основу вибору показників виступила публікація «Clusters of Competitiveness» від спеціалістів Світового банку, що виділяє 3 основних індикатори міжнародної конкурентоспроможності: індекс міжнародної конкурентоспроможності за версією Інституту менеджменту в Швейцарії (Institute of Management Development, IMD); індекс глобальної конкурентоспроможності за версією Всесвітнього економічного форуму (World Economic Forum); ведення бізнесу (Doing Business) за методикою Світового банку (World Bank) та Міжнародної фінансової корпорації (входить до групи Світового банку). В статті розкрито хронологію глобальної конкурентоспроможності України та динаміку за останні роки. Визначено, що Україна покращила свою конкурентоспроможність на міжнародному економічному ринку відносно попередніх років, але динаміка покращення конкурентоспроможності більш повільна відносно досліджуваних країн.

Ключові слова: глобальна конкурентоспроможність, економічний розвиток, конкуренція, Всесвітній Банк, Всесвітній економічний форум, Інститут менеджменту, ведення бізнесу

UDC 339.9:330.34

**PROBLEMS OF DEVELOPMENT OF THE GLOBAL
COMPETITIVENESS OF UKRAINE**

DOI 10.30838/ P.ES.2224.290818.26.206

**Litvin M., Ph.D in Economics,
Frolov O.***Oles' Honchar Dniprovskiy National University, Dnipro*

The global competitiveness of Ukraine in 2017, as well as the conditions of the formation of the national competitiveness and the problems of economic development have been examined in this article. An important role of the global competitiveness at the present stage of economic development has been indicated. The publication

© Литвин М. В., к.е.н., Фролов О. В., 2018

«Clusters of Competitiveness» by the World Bank specialists has been chosen as the basis for the indicators' selection and determines three main indicators of international competitiveness: International Competitiveness Index of the Institute of Management Development (IMD); Global Competitiveness Index of the World Economic Forum; Doing Business of the World Bank and the International Financial Corporation. The article presents the chronology of the global competitiveness of Ukraine and trends in recent years. It has been determined that Ukraine has improved competitiveness in the international economic market relative to previous years, but the dynamics of competitiveness improvement is more slowly relative to the studied countries.

Keywords: global competitiveness, economic development, competition, World Bank, World Economic Forum, Institute of Management, doing Business

Актуальність проблеми: На даному етапі розвитку світового господарства гостро постала проблема конкурентоспроможності національних економік. Можна з упевненістю стверджувати, що для більшості країн зростання національної конкурентоспроможності повинно бути одним із найголовніших цілей на найближчі роки. І в світовій економічній думці проблема конкурентоспроможності за останнє століття вийшла до таких, що найбільш активно дискутуються і розробляються.

Аналіз останніх наукових досліджень: Дослідженням цієї теми активно на протязі останніх років займаються міжнародні економічні організації, такі як Всесвітній Економічний Форум, Світовий Банк. Серед науковців зі світовим ім'ям питання глобальної конкурентоспроможності досліджували Р. Барро, С. Брю, Дж. Веймер, Е. Ворнер, Дж. Кейнс, П. Кругман, К. Макконелл, М. Портер, Дж. Стігліц, Дж. Тобін, Ф.А. Хайек, Дж. Харт, П. Хейне, Й. Шумпетер. Серед вітчизняних науковців слід виділити Л. Антонюка, Я. Базилюка, О. Білоруса, Б. Гаврилишина. Але питання глобальної конкурентоспроможності України потребує постійного моніторингу для формування правильної стратегії економічного розвитку та вибору вірного напрямку проведення економічних реформ.

Мета роботи: Метою статті є дослідження сучасних тенденцій розвитку конкурентоспроможності України та виявлені сильних та слабких сторін української економіки для надання рекомендацій для підвищення позиції України за показником глобальної конкурентоспроможності.

Викладення основного матеріалу дослідження: Конкуренція - одна з найголовніших рис ринкового господарства. Саме конкуренція є

важілем економічного розвитку будь-якої національної економіки. Проблема конкурентоспроможності економіки в наш час є одною з центральних в розробці стратегії економічного розвитку країн.

Сьогодні практично немає розвинених країн, які б не створили у себе спеціальних комісій для аналізу стану конкурентоспроможності своєї економіки і не шукали б шляхів її вдосконалення. У той же час концепція конкурентоспроможності досі виглядає досить невизначеною.

Кожна організація, щ обула створена для дослідження питання глобальної конкурентоспроможності трактувала це визначення по своєму (див. табл. 1)

Таблиця 1 – Хронологія визначення глобальної конкурентоспроможності

№	Організація	Визначення
1	Комісія з питань конкурентоспроможності при Президентів США, 1985	Здатність країни в рамках вільних і справедливих ринкових умов виробляти товари та послуги, що відповідають вимогам міжнародного ринку
2	Рада з конкурентоспроможності при Президентів США, 1992	Здатність виробляти товари та послуги, що відповідають попиту на міжнародних ринках, в той же час забезпечуючи для громадян високий рівень життя і можливість його збереження в довгостроковій перспективі
3	Всесвітній економічний форум, доповідь "Глобальна конкурентоспроможність", 1996	Здатність країни домогтися високих темпів збільшення середньодушового приросту ВВП
4	ОЕСР, 1996	Підтримка здатності компаній, підприємств, регіонів, країн і наднаціональних регіонів зберігати, будучи відкритими для міжнародної конкуренції, відносно високий рівень показників доходу та зайнятості населення
5	Всесвітній щорічник з питань конкурентоспроможності" Міжнародного інституту менеджменту, 2003	Сфера економічних знань, що аналізує факти і політику, які формують здатність країни створювати і підтримувати умови, що забезпечують створення додаткової вартості з боку підприємств і більш високий рівень добробуту населення

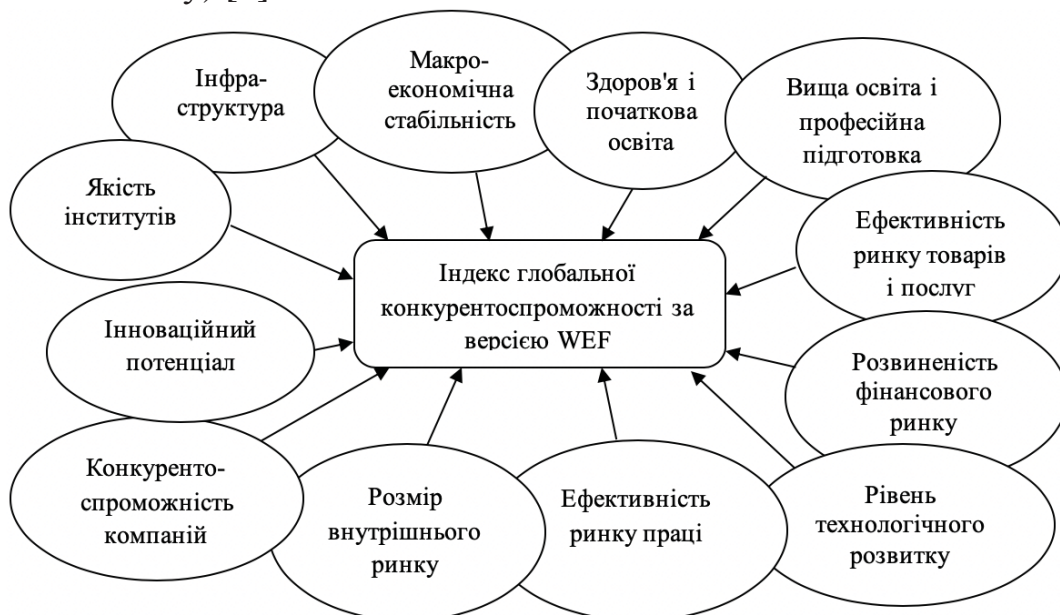
Джерело: [7], [8]

З урахуванням цих визначень, більш чітке і предметне поняття можна сформулювати наступним чином: «Міжнародна конкурентоспроможність країни - це обумовлене міжнародним розподілом праці, а також національними факторами виробництва реальне її положення на світових ринках, здатність товарів і послуг

країни забезпечити ефективну конкуренцію на цих ринках товарів і послуг інших країн».

Якщо опиратися на публікацію «Clusters of Competitiveness» від спеціалістів Світового банку, то існує 3 загальноприйнятих індекса, що визначають міжнародну конкурентоспроможність країни:

- індекс міжнародної конкурентоспроможності за версією Інституту менеджменту в Швейцарії (Institute of Management Development, IMD);
- індекс глобальної конкурентоспроможності за версією Всесвітнього економічного форуму (World Economic Forum);
- ведення бізнесу (Doing Business) за методикою Світового банку (World Bank) та Міжнародної фінансової корпорації (входить до групи Світового банку) [7]

*Рис. 1 Контрольні показники, що визначають національну конкурентоспроможність за версією ВЕФ
Джерело: [2]*

Індекс глобальної конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму складений з 113 змінних. Сукупність змінних на дві третини складається з результатів глобального опитування керівників компаній, а на одну третину з загальнодоступних джерел (статистичні дані та результати досліджень). Всі змінні об'єднані в 12 контрольних показників, що визначають національну конкурентоспроможність (див. рис. 1) [1].

Кожна держава в рейтингу глобальної конкурентоспроможності за версією Інституту менеджменту оцінюється на основі аналізу 333 критеріїв за чотирма показниками ключових аспектів економічного життя країни (див. рис. 2). Бізнес-клімат в країнах, охоплених даним

дослідженням, оцінюється на основі думки аналітиків, опитувань керівників великих корпорацій і фахівців в галузі управління. Підсумкове рейтингування здійснюється на основі зворотного співвідношення: дві третини - статистичні дані і одна третина - експертні оцінки [3].

*Рис. 2. Складові індексу міжнародної конкурентоспроможності за версією Institute of Management Development
Джерело: [4]*

«Ведення бізнесу» (Doing Business) - це глобальне дослідження і супроводжуючий його рейтинг країн світу за показником створення ними сприятливих умов ведення бізнесу. Дослідження проводиться за методикою Світового банку (World Bank) та Міжнародної фінансової корпорації. Проект розроблений економістом Світового банку Симеоном Дьянковим і реалізується з 2002 року [5].

Дослідження містить рейтинг країн світу за показником сприятливих умов ведення бізнесу, який розраховується за середнім арифметичним десяти контрольних індикаторів: 1) реєстрація підприємств; 2) отримання дозволів на будівництво; 3) підключення до системи електропостачання; 4) реєстрація власності; 5) кредитування; 6) захист інвесторів; 7) оподаткування; 8) міжнародна торгівля; 9) забезпечення виконання контрактів; 10) ліквідація підприємств [5].

Таким чином завдяки цим 3-м індексам ми можемо оцінити конкурентоспроможність країни з різних сторін, щоб мати більш чітке уявлення про ключові проблеми нашої країни у цьому питанні та мати напрямок для реформування чи розвитку. [5].

Згідно до дослідження Всесвітнього економічного форуму, Україна в 2017 році покращила свій показник відносно попереднього року на 0,11 (див. табл. 2). Слід зазначити, що на загальному фоні досліджуваних країн, за рейтингом, Україна посунулась з 85 місця на 81 місце.

Таблиця 2 – Індекс глобальної конкурентоспроможності України за версією Всесвітнього економічного форуму, 2006-2017

Показник\рік	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Місце в рейтингу	69	73	72	82	89	82	73	84	76	79	85	81
Значення індексу глобальної конкурентоспроможності	4,04	3,98	4,09	3,95	3,9	4	4,13	4,05	4,14	4,03	4	4,11

Джерело: [2]

Якщо порівнювати, то результат 4,11 у 2017 році кращий за 4,03 в 2015 році, але в загальному рейтингу досліджуваних країн, Україна втратила 2 сходинки відносно 2015 року. Це свідчить, що темпи покращення української економіки більш повільні на фоні досліджуваних країн. Основними проблемами економічного розвитку України спеціалісти назвали: інфляцію, корупцію, нестабільне політичне становище, податкові ставки, неефективна податкова політика [2].

За Інститутом менеджменту Україна також втратила свою позицію на 1 сходинку з 59 місця до 60, але значення індексу покращилося з 46,512 до 56,126. Що також свідчить про більш повільний економічний розвиток в порівнянні з іншими країнами, що входили до дослідження.

Слабкими сторонами української економіки за цим дослідженням є ефективність уряду, та ефективність бізнесу. Зазначено, що країна, з таким потенціалом та великим ринком, може досягти набагато більших результатів [4].

Таблиця 3. Індекс глобальної конкурентоспроможності України за версією Інституту менеджменту в Лозанні, 2011-2017

Показник\рік	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Місце в рейтингу	57	56	49	49	60	59	60
Значення індексу глобальної конкурентоспроможності	51,454	46,878	54,234	50,872	41,986	46,512	56,126

Джерело: [4]

Щодо «Ведення бізнесу» то Україна покращила свої результати в 2017 році відносно попереднього на 4 сходинки з 80 місця до 76 місця. Проблемними сторонами України, науковці Всесвітнього Банку називають: міжнародну торгівлю та вирішення питань неплатоспроможності [6].

Висновки: Таким чином, спостерігається тенденція покращення економічного становища для України у порівнянні з попереднім роком, але це покращення відбувається занадто повільно, на фоні інших країн. Для подолання проблем потрібно вдосконалити управління економікою на законодавчому рівні, а також виділити важливе місце проблемам української економіки в реформах які відбуваються, а саме: інфляції, корупції, нестабільному політичному становищі, неефективній податковій політиці, неефективну міжнародну торгівлю та складну процедуру вирішення питань неплатоспроможності. Потрібно правильно використати головний потенціал нашої країни – по справжньому великий та перспективний ринок, який досі ще не перенасичений на відміну від розвинених країн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Global Competitiveness Index/ Center for Humanitarian Technologies, Information and Analytical Portal URL: <http://gtmarket.ru/ratings/global-competitiveness-index/info> (Last accessed: 16.09.2018)
2. Schwab K. The Global Competitiveness Report 2017–2018 / World Economic Forum URL: <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2017-2018> (Last accessed: 16.09.2018)
3. Rating countries in terms of global competitiveness according to IMD / Center for Humanitarian Technologies, Information and Analytical Portal URL: <http://gtmarket.ru/ratings/the-imd-world-competitiveness-yearbook/info> (Last accessed: 16.09.2018)
4. The IMD World Competitiveness Yearbook 2017 / IMD World Competitiveness Center, URL: https://www.imd.org/globalassets/wcc/docs/release-2017/world_digital_competitiveness_yearbook_2017.pdf (Last accessed: 16.09.2018)
5. «The Doing Business 2018 / Washington, DC: World Bank. URL: <http://www.doingbusiness.org/~media/WBG/DoingBusiness/Documents/Annual-Reports/English/DB2018-Full-Report.pdf> (Last accessed: 16.09.2018)
6. Doing Business, country profile – Ukraine, URL: <http://russian.doingbusiness.org/data/exploreconomies/ukraine> (Last accessed: 16.09.2018)
7. Griffith N., Griffith R., and Griffith B. Clusters of Competitiveness / Washington, DC: World Bank. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/15788> (Last accessed: 16.09.2018).
8. Porter M. E., The competitive advantage of nations / M. E. Porter // Harvard business review. – 1990